

**A CINCEA OPINIE
PRIVIND ROMÂNIA**

**COMITETUL
CONSULTATIV
AL
CONVENȚIEI-CADRU
PENTRU PROTECȚIA
MINORITAȚILOR
NAȚIONALE**

Adoptat la 3 aprilie 2023

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ACFC/OP/V(2022)005

Publicat la: 05/09/2023

Secretariatul Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale
Consiliul Europei
F-67075 Strasbourg Cedex
Franța

www.coe.int/minorities

CUPRINS

REZUMATUL CONSTATĂRILOR	4
Recensământul populației și praguri	4
Romi	4
Nediscriminare	4
Dialog intercultural	4
Educație	5
Participare	5
RECOMANDĂRI	6
Recomandări pentru acțiune imediată	6
Alte recomandări	6
<i>Follow-up</i> la aceste recomandări	7
PROCEDURA DE MONITORIZARE	8
Activități de <i>follow-up</i> legate de recomandările celei de-a patra opinii a Comitetului Consultativ	8
Întocmirea raportului național pentru al cincilea ciclu	8
Vizita în țară și adoptarea celei de-a cincea opinii	8

REZUMATUL CONSTATĂRILOR

1. România are un cadru juridic și de politici solid pentru protecția persoanelor aparținând minorităților naționale. Asociațiile care reprezintă cele 20 de minorități recunoscute beneficiază de sprijin financiar generos pentru protejarea și promovarea culturilor minorităților și au posibilitatea de a participa la luarea deciziilor prin Consiliul Minorităților Naționale și prin locuri rezervate în Parlament. Cei mai mulți reprezentanți ai minorităților și-au exprimat satisfacția față de sistemul actual de protecție.

Recensământul populației și praguri

2. În 2022 a fost efectuat un recensământ al populației și locuințelor, în care persoanele aparținând minorităților recunoscute și-au putut indica apartenența etnică și lingvistică. Au fost depuse eforturi pentru a crește gradul de informare cu privire la recensământ în rândul minorităților și pentru a traduce chestionarele în limbile minorităților. Reprezentanții celor mai multe minorități naționale se așteaptă ca numărul lor să scadă. Acest lucru duce la nesiguranță cu privire la implementarea în viitor a dreptului de a folosi limbile minoritare în administrație, în fața instanțelor judecătorești și în domeniul inscripționărilor în spațiul public, întrucât utilizarea drepturilor lingvistice este condiționată de un prag de 20%. Nesiguranța este exacerbată de faptul că noul Cod administrativ adoptat în 2019 nu mai garantează menținerea drepturilor lingvistice în cazurile în care numărul persoanelor aparținând unei anumite minorități scade sub 20%. Faptul că noul Cod permite în mod explicit o marjă de discreție în cazul în care pragul nu este atins poate fi considerat o îmbunătățire. Totuși, din punctul de vedere al clarității juridice, aceasta nu constituie un înlocuitor adecvat pentru prevederea de menținere a status quo-ului cuprinsă în legea abrogată a administrației publice locale. În ciuda recomandărilor anterioare în acest sens, utilizarea limbilor minoritare în contact cu autoritățile publice continuă să fie serios îngreunată de faptul că formularele administrative necesare nu au fost încă aprobate de guvern. În plus, persistă incertitudinea juridică în ceea ce privește sfera exactă a posibilității de a recruta ținut vorbitori de limbi minoritare în serviciul public.

Romi

3. Progresele realizate în cadrul „Strategiei de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015-2020” sunt greu de evaluat din cauza lipsei unor indicatori de referință clari și a unei evaluări sistematice. Este evident, însă, că pandemia de Covid-19 a dus la un regres semnificativ în mai multe domenii. Copiii romi au fost afectați în mod disproporționat de impactul negativ al închiderii școlilor asupra participării la educație și a nivelurilor de educație

atinse. Diferite forme de segregare și alte cazuri de discriminare în școli continuă, iar monitorizarea sistematică a segregării de către Ministerul Educației este doar la început. Declarațiile antițigănistice, inclusiv ale politicienilor, și discursul online de incitare la ură au crescut în timpul pandemiei. În ciuda unor progrese prin dezvoltarea metodologiilor și desfășurarea de sesiuni de instruire, au fost puține progrese în ceea ce privește capacitatea de a investiga și de a colecta date privind cazurile de infracțiuni motivate de ură și de discurs de incitare la ură. Comportamentul abuziv al poliției și utilizarea excesivă a forței împotriva romilor continuă să fie o problemă și au fost, de asemenea, exacerbate în timpul pandemiei, când romii au fost folosiți ca țapi ispășitori pentru răspândirea virusului. Lipsa mecanismelor de supraveghere suficient de eficiente și a formării inițiale și continue sistematice continuă să fie un obstacol în abordarea eficientă a potențialelor prejudecăți de natură rasială în rândul organelor de ordine publică.

Nediscriminare

4. Cadru juridic și instituțional privind nediscriminarea este satisfăcător și în special Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) a fost activ în semnalarea, investigarea și sancționarea cazurilor de discriminare împotriva persoanelor aparținând minorităților naționale. Acesta nu a ezitat să abordeze declarațiile discriminatorii ale politicienilor la nivel înalt. Acest lucru a condus, din păcate, la o instrumentalizare politică sporită a procedurii de numire în CNCD. Bugetul CNCD este insuficient pentru a ține pasul cu atribuțiile sale. Avocatul Poporului este mai rar sesizat de persoane aparținând minorităților naționale, dar a efectuat o serie de investigații importante din oficiu.

Dialog intercultural

5. Autoritățile investesc fonduri considerabile în promovarea dialogului intercultural, atât prin asociațiile umbrelă ale minorităților naționale, cât și prin granturi pentru proiecte pentru o gamă mai largă de ONG-uri. Autoritățile și asociațiile minorităților au colaborat strâns în furnizarea de ajutor umanitar și alt sprijin persoanelor care fug de războiul din Ucraina. În timp ce antisemitismul și în special antițigănistul continuă să constituie o problemă serioasă în societate, marea majoritate a populației României nu percepe o distanță între români și maghiari la nivel individual. La nivel politic, însă, o serie de evenimente au stârnit dezbateri aprinse despre interpretările diferite ale istoriei și despre utilizarea simbolurilor precum steaguri și imnuri.

Educație

6. Au fost depuse eforturi pentru a îmbunătăți portretizarea minorităților naționale în materialele educaționale și pentru a include informații despre culturile minorităților, precum și despre Holocaust în programa școlară. Cu toate acestea, trebuie făcut mai mult, în special în ceea ce privește conștientizarea istoriei și a situației actuale a minorităților române și evreiești. Sistemul bine stabilit de predare în și a douăsprezece limbi minoritare diferite continuă să funcționeze, dar multe limbi suferă din cauza lipsei de profesori, în special de profesori de discipline. Adaptările în predarea limbii și literaturii române în școlile în care limba maghiară este folosită ca limbă de predare nu au condus încă la rezultate mai bune în rândul elevilor maghiari la examenele naționale.

Participare

7. Un grad bun de participare formală a persoanelor aparținând minorităților naționale este garantat prin Consiliul Minorităților Naționale și prin locurile rezervate în Parlament. Există deficiențe în ceea ce privește reprezentarea scăzută a romilor în Parlament, lipsa echilibrului de gen în ambele organisme și deficiențe în procedura prin care asociațiile minorităților naționale se pot înscrie pentru a concura la alegerile naționale. Soluții trebuie găsite în strânsă colaborare cu reprezentanții minorităților naționale pentru a se asigura că sistemele de participare oferă oportunități egale și reflectă diversitatea din cadrul minorităților naționale.

RECOMANDĂRI

8. Comitetul Consultativ consideră că prezentele observații finale și recomandări ar putea servi drept bază pentru rezoluția ce urmează a fi adoptată de Comitetul Miniștrilor cu privire la implementarea Convenției-cadru de către România.

9. Autoritățile sunt invitate să țină seama de observațiile și recomandările detaliate cuprinse în această opinie a Comitetului Consultativ. În special, ar trebui să ia următoarele măsuri pentru a îmbunătăți în continuare implementarea Convenției-cadru:

Recomandări pentru acțiune imediată

10. Comitetul Consultativ îndeamnă autoritățile să manifeste prudență în aplicarea pragurilor numerice bazate pe rezultatele recensământului populației din 2022 și să se asigure că aceste rezultate nu sunt singurul indicator luat în considerare la definirea condițiilor preliminare pentru exercitarea drepturilor minorităților. Comitetul Consultativ îndeamnă autoritățile să asigure posibilitatea utilizării limbilor minoritare cu autoritățile publice în toate zonele locuite de persoane aparținând minorităților naționale fie în mod tradițional, fie în număr substanțial. În acest scop, autorităților li se recomandă să ia în considerare introducerea unui prag numeric alternativ sub forma unui număr absolut. Comitetul Consultativ îndeamnă autoritățile să manifeste prudență și flexibilitate în aplicarea pragului de 20% pentru a nu limita sfera de aplicare a drepturilor existente privind inscripționările topografice în limbile minoritare.

11. Comitetul Consultativ îndeamnă autoritățile să pună în aplicare legislația existentă privind utilizarea limbilor minoritare în contactele cu autoritățile publice și autoritățile din domeniul sănătății prin aprobarea listei de formulare bilingve, permițând în mod explicit recrutarea țintită a vorbitorilor de limbi minoritare și sprijinind financiar autoritățile locale și regionale în acoperirea costurilor pentru furnizarea de servicii în limbile minoritare.

12. Comitetul Consultativ îndeamnă autoritățile să depună eforturi suplimentare pentru a remedia inegalitățile educaționale dintre copiii romi și neromi în ceea ce privește educația preșcolară, abandonul timpuriu și nivelurile de educație atinse, precum și efectele pandemiei de Covid-19, adoptând o abordare sensibilă la gen. Comitetul Consultativ îndeamnă autoritățile să ia toate măsurile necesare pentru combaterea segregării și a altor forme de discriminare a romilor în educație.

13. Comitetul Consultativ îndeamnă autoritățile să asigure investigarea, urmărirea penală și sancționarea efectivă a infracțiunilor motivate de ură și a discursului de incitare la ură și să asigure colectarea sistematică a datelor relevante.

14. Comitetul Consultativ îndeamnă autoritățile să investigheze și să sancționeze în mod eficient cazurile de comportament abuziv al poliției și, în special, utilizarea excesivă a forței față de romi. În acest scop, autoritățile ar trebui să consolideze eficacitatea mecanismelor de supraveghere și să abordeze problema prejudecăților rasiale în rândul organelor de ordine publică prin formare sistematică inițială și continuă.

Alte recomandări¹

15. Comitetul Consultativ solicită autorităților să evalueze metodologia utilizată pentru recensământul din 2022 într-un dialog deschis și constructiv cu reprezentanții minorităților naționale și ai comunităților a căror afiliere nu a fost menționată în chestionar, în vederea extinderii posibilităților de autoidentificare liberă și afiliere multiple în următorul recensământ și orice viitoare culegeri de date.

16. Comitetul Consultativ solicită autorităților să creeze condițiile necesare pentru ca Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării să își îndeplinească mandatul în mod eficient. Acestea ar trebui să se asigure că membrii sunt independenți și că instituția dispune de resurse suficiente.

17. Comitetul Consultativ solicită autorităților să adopte rapid un set cuprinzător, intersectorial de măsuri pentru combaterea antițigănistului, în strânsă consultare cu reprezentanții minorității romilor.

18. Comitetul Consultativ solicită autorităților să identifice modalități suplimentare pentru a promova în continuare dialogul intercultural și respectul reciproc, pe baza înțelegerii generale că integrarea societății este un proces bidirecțional care cuprinde majorități și minorități deopotrivă.

19. Comitetul Consultativ își reiterează apelul adresat autorităților de a iniția un dialog cu reprezentanții minorităților în vederea remedierii deficiențelor în punerea în aplicare a drepturilor la inscripționări topografice în limbile minoritare și de a adopta o abordare flexibilă în ceea ce privește introducerea indicatoarelor care afișează numele străzilor în limbile minoritare.

¹ Recomandările de mai jos sunt enumerate în ordinea articolelor corespunzătoare din Convenția-cadru.

20. Comitetul Consultativ solicită autorităților să revizuiască materialele educaționale în strânsă colaborare cu reprezentanții minorităților, pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la problemele importante pentru minoritățile naționale, inclusiv despre victimele evreiești și rome ale Holocaustului, și să abordeze problema potențialelor prejudecăți cuprinse în astfel de materiale.

21. Comitetul Consultativ solicită autorităților să remedieze problema lipsei profesorilor de limbi minoritare, făcând profesia mai atractivă și găsind soluții eficiente în colaborare cu reprezentanții minorităților.

22. Comitetul Consultativ solicită autorităților să remedieze deficiențele din sistemul de alocare a locurilor preferențiale în Parlament. De asemenea, solicită autorităților să revizuiască, în colaborare cu reprezentanții minorităților, procedurile de numire a Consiliului Minorităților Naționale și ale consiliilor locale ale minorităților, în scopul de a le face mai reprezentative pentru diversitatea din cadrul minorităților naționale.

23. Comitetul Consultativ solicită autorităților să-și intensifice eforturile pentru îmbunătățirea

participării socio-economice a romilor, inclusiv prin implementarea deplină a „Strategiei pentru includerea cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027”, în strânsă colaborare cu reprezentanții romilor. În acest scop, autoritățile ar trebui să aloce fonduri suficiente pentru implementarea tuturor măsurilor prezentate în Strategie, să dezvolte indicatori de referință și țintă cuantificabili care să fie evaluați în mod regulat și să se concentreze în special pe nevoile specifice ale femeilor și fetelor rome.

Follow-up la aceste recomandări

24. Comitetul Consultativ încurajează autoritățile să organizeze un eveniment de *follow-up* după publicarea acestei opinii pentru al cincilea ciclu. Comitetul Consultativ consideră că ar fi benefic un dialog de *follow-up* pentru a analiza observațiile și recomandările formulate în prezenta opinie. De asemenea, Comitetul Consultativ este pregătit să sprijine autoritățile în identificarea celor mai eficiente modalități de implementare a recomandărilor cuprinse în prezenta opinie.

PROCEDURA DE MONITORIZARE

Activități de *follow-up* legate de recomandările celei de-a patra opinii a Comitetului Consultativ

25. Potrivit informațiilor de care dispune Comitetul Consultativ, autoritățile nu au tradus cea de-a patra opinie în limba română sau în limbile minoritare. Opinia nu este publicată pe un site web guvernamental. Nu a fost organizată nicio întâlnire dedicată de *follow-up* cu participarea Comitetului Consultativ.

Întocmirea raportului național pentru al cincilea ciclu

26. Raportul național a fost primit la 8 noiembrie 2019. Comitetul Consultativ nu are cunoștință de faptul că organizațiile care reprezintă și promovează drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale au fost consultate în pregătirea acestuia. În raport nu au fost abordate aspecte legate de gen ale drepturilor minorităților.

Vizita în țară și adoptarea celei de-a cincea opinii

27. Această opinie pentru al cincilea ciclu privind implementarea Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale (denumită în continuare „Convenția-cadru”) de către România a fost adoptată în conformitate cu articolul 26(1) din Convenția-cadru și cu Regula 25 din Rezoluția (2019)49 a Comitetului Miniștrilor. Constatările se bazează pe informații cuprinse în cel de-al cincilea raport național, alte surse scrise, precum și informații obținute de Comitetul Consultativ din surse guvernamentale și neguvernamentale în timpul vizitei efectuate la Timișoara, Oradea, Telechiu (Comuna Țețchea, județul Bihor), Satu

Mare și București în perioada 27 iunie – 1 iulie 2022. Comitetul Consultativ își exprimă recunoștința față de autorități pentru excelența lor colaborare înaintea, în timpul și ulterior vizitei, precum și față de celelalte persoane pe care le-a întâlnit în timpul vizitei, pentru contribuțiile lor valoroase. Proiectul de opinie, în forma aprobată de Comitetul Consultativ la 7 decembrie 2022, a fost transmis autorităților române la 9 decembrie 2022 pentru observații, conform Regulii 37 din Rezoluția (2019)49. Comitetul Consultativ salută observațiile primite de la autoritățile române la 20 februarie 2023.

* * *

28. O serie de articole din Convenția-cadru nu sunt acoperite în prezenta opinie. Pe baza informațiilor de care dispune în prezent, Comitetul Consultativ consideră că implementarea acestor articole nu dă naștere unor observații specifice. Această declarație nu trebuie înțeleasă ca semnaland că măsurile adecvate au fost întreprinse și că eforturile în domeniu pot fi reduse sau chiar sistate. Comitetul Consultativ consideră, de fapt, că obligațiile prevăzute în Convenția-cadru necesită eforturi susținute din partea autorităților. Mai mult, o anumită stare a lucrurilor care poate fi considerată acceptabilă în stadiul actual nu va mai fi, în mod necesar, considerată astfel în următoarele cicluri de monitorizare. În sfârșit, este posibil ca unele probleme care par relativ minore în momentul de față să se dovedească, cu timpul, subestimate.

Comitetul Consultativ al Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale este un organism independent care asistă Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei în evaluarea nivelului de adecvare a măsurilor luate de părțile la Convenția-cadru pentru a pune în aplicare principiile stabilite în aceasta.

Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, adoptată de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei la 10 noiembrie 1994 și intrată în vigoare la 1 februarie 1998, stabilește principii care trebuie respectate, precum și obiective care trebuie atinse de către state pentru a asigura protecția minorităților naționale. Textul Convenției-cadru este disponibil, printre altele, în limbile română, albaneză, armeană, bulgară, croată, cehă, germană, greacă, maghiară, italiană, rusă, macedoneană, poloneză, romani, sârbă, slovacă, turcă și ucraineană.

Această opinie conține evaluarea Comitetului Consultativ în urma celei de-a cincea vizite în România

www.coe.int/minorities

Consiliul Europei este organizația cea mai importantă în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta are 46 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și statul de drept. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE